

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Τμήμα Μουσικών Σπουδών

ΛΟΓΙΕΣ ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Προσωπικότητες

Διδάσκων: Κυριάκος Καλαϊτζίδης

Ρωμανός ο Μελωδός

Ο κορυφαίος υμνογράφος όλων των εποχών, Άγιος Ρωμανός ο Διάκονος (6^{ος} αι..), ποιητής των Κοντακίων και πιθανότατα του Ακαθίστου Ύμνου, με καταγωγή από τη Συρία, έζησε και έγραψε στην Κωνσταντινούπολη. Η φόρμα του Κοντακίου με τη δόμηση σε «*Οίκους, Προίμιο ή Κουκούλιο, και Επωδούς ή Εφύμνια*» άσκησε μεγάλη επίδραση σε όλη την Ανατολή, ακόμα και σε κοσμικό ρεπερτόριο. Στα Κοντάκιά του τεκμηριώνεται η ύπαρξη των ήχων (α΄, πλ δ΄ κλπ) και παγιώνεται η χρήση ακροστιχίδας, όπου συνήθως υπογράφει το έργο του. Στα κείμενά του απηχείται όλη η αίγλη της λατρείας της Ιουστινιάνειας περιόδου, όπου και η εκκλησιαστική μουσική κατέχει περίοπτη θέση.

Οι εξ Ανάκτων

«Ψέλνει ζερβά ο βασιλιάς, δεξιά ο πατριάρχης»...

Ιουστινιανός: ρυθμίζει τις λεπτομέρειες της Ψαλτικής πράξης στην Αγία Σοφία και φέρεται ως συγγραφέας του ύμνου «Ο μονογενής Υιός» καθώς και ως ο καθιερωτής

Λέων Ε΄: εικονίζεται σε μικρογραφία να διευθύνει ψάλτες με την τέχνη της «χειρονομίας»,

Θεόφιλος: γεμίζει με μουσικά αυτόματα και χρυσά Όργανα το παλάτι,

Λέων ΣΤ΄: συνθέτης των Εωθινών και πολλών άλλων Στιχηρών,

Κωνσταντίνος ο Πορφυρογέννητος: συνθέτης των Εξαποστειλαρίων και συγγραφέας του «Βιβλίου των Τελετών», την σπουδαιότερη βυζαντινή πηγή για τη μουσική του Παλατιού.

Ιωάννης Βατάτζης φέρεται συνθέτης Πολυελέου

Θεόδωρος Β΄ Λάσκαρης συνθέτης του Μεγάλου Παρακλητικού Κανόνος

Ανδρόνικος ο Β΄ Παλαιολόγος φέρεται ως συνθέτης δύο Κρατημάτων.

Οι λόγιοι ιστορικοί και θεωρητικογράφοι

Βυζαντινοί συγγραφείς μουσικής θεωρίας: ο λογιώτερος των βυζαντινών **Μιχαήλ Ψελλός** (11^{ος} αι.), ο **Ιωάννης Ζωναράς**, ερμηνευτής των Κανόνων (13^{ος} αι.).

Οι κορυφαίοι της αρχαίας αρμονικής **Γεώργιος Παχυμέρης** (13^{ος} αι.) και **Μανουήλ Βρυέννιος** (14^{ος} αι.).

Ο **Γαβριήλ** Ιερομόναχος και ο **Λαμπαδάριος Μανουήλ Χρυσάφης** παραδίδουν τις δυο σημαντικότερες βυζαντινές θεωρητικές συγγραφές περί Ψαλτικής.

Κασσία ή Κασσιανή Μοναχή και οι άλλες γυναίκες

Κορυφαία υμνογράφος, η ποιήτρια του «Κύριε η εν πολλαίς...», έζησε στην Κωνσταντινούπολη στ ά' μισό του 9^{ου} αι.

Μαζί με τις μοναχές **Θεοδοσία** και **Θέκλα** τον 9^ο αι., και τις κατ' όνομα άγνωστες: **Κουβουκλήσaina Δομαιοστήκαινα** (13^{ος} αι.), **Παλαιολογίνα** και **Θυγατέρα του Κλαδά** (14^{ος} αι.), όπως επίσης και την γραφέα **Ειρήνη** θυγατέρα Θεοδώρου Αγιοπετρίτου (14^{ος} αι.), απαρτίζουν το μικρό χορό των γυναικών - μουσικών στο Βυζάντιο.

Ιωάννης Παπαδόπουλος ο Κουκουζέλης και οι Μαΐστορες

Ο άγιος Ιωάννης Παπαδόπουλος ο Κουκουζέλης (13^{ος} – 14^{ος} αι.) και μετέπειτα μοναχός της Μεγίστης Λαύρας θεωρείται ο κορυφαίος μουσικός για την Ψαλτική όλων των εποχών. Αναφέρεται ως «δεύτερη πηγή» της Βυζαντινής μουσικής, μετά το Δαμασκηνό. Στιχουργός δεκαπεντασυλλάβων ποιημάτων, μελουργός, θεωρητικός και ψάλτης, έλαβε τον τίτλο του κατ' εξοχήν «Μαΐστορος», δηλαδή του καθηγητή στο τότε Πανεπιστήμιο – Πανδιδακτήριο της Πόλης. Η δράση του εκτυλίσσεται στο Παλάτι και το Πανδιδακτήριο της Κωνσταντινούπολης και το Άγιον Όρος.

Εφοίτησε μαζί με τον **Ξένο Κορώνη** στον **Ιωάννη το Γλυκύ**, δεινό μελουργό, θεωρητικό και δάσκαλο, ο οποίος διετέλεσε Πρωτοψάλτης και Οικουμενικός Πατριάρχης κατά το τέλος 13^{ου} - αρχές 14^{ου} αι. Ένα Κράτημα του, επονομαζόμενο «Σουρλάς», είναι το παλαιότερο που φέρει όνομα οργάνου.

Μαζί και με τον **Νικηφόρο Ηθικό** συγκροτούν την πρώτη μεγάλη τετρανδρία της βυζαντινής μουσικής.

Ακόμη, οι **Αγάθων Κορώνης, Δοκειανός, Πανάρετος, Κοντοπετρής, Μιχαήλ Ανανεώτης, Μανουήλ Αγαλλιανός**, και άλλοι, σημαδεύουν την εποχή τους ως **Μαΐστορες** της μουσικής, των οποίων η μνήμη διασώθηκε μέσω των συνθέσεών τους σε εκατοντάδες βυζαντινά μουσικά χειρόγραφα.

Μέχρι την Άλωση

Λαμπαδάριος Ιωάννης Κλαδάς, πιθανόν μαθητής του Κουκουζέλη (14^{ος} – 15^{ος} αι.). Αναφέρεται ως «τρίτη πηγή» της Βυζαντινής Μουσικής, με κορυφαίο έργο την δίτομη μελοποίηση των Οίκων του Ακαθίστου Ύμνου.

Το 1453 Πρωτοψάλτης στην Αγία Σοφία ήταν ο **Γρηγόριος Μπούνης Αλυάτης** μετέπειτα Αγιορείτης, γνωστός από τη Μέθοδο παραλλαγής «*Ούτως ουν ανάβαινε...*».

Λαμπαδάριος ήταν μια μεγάλη μορφή του ο **Δούκας Μανουήλ Χρυσάφης Λαμπαδάριος του βασιλικού κλήρου** (15^{ου} αι.), συνθέτης και θεωρητικός, ο οποίος κατέφυγε μετά σε Σερβία, Μυστρά και Κρήτη.

'Abd Al-Qadir Al-Maraghi (1360 - 1435)

Σπουδαία μουσική φυσιογνωμία του μουσουλμανικού κόσμου στο τέλος του ιδ΄ - αρχές του ιε΄ αι., αζερικής καταγωγής. Η υστεροφημία του υπερέβη τα όρια του ιστορικού του ρόλου ως κορυφαίου συνθέτη, θεωρητικού και εκτελεστή, παρουσιάζοντάς τον ως μία μυθική φιγούρα συγκρινόμενη με τον Πυθαγόρα και τον Ορφέα.

Οι συνθέσεις του, μαζί με αυτές του Ghulâm Şâdi, μεγάλου μουσικού της Herât, είχαν κύρια θέση στα ρεπερτόρια και των δύο πόλεων, της Κωνσταντινούπολης και της Herât.

Μέχρι και σήμερα θεωρείται «εθνικός» συνθέτης για τους Πέρσες και τους Τούρκους και «πηγή» της μουσικής. Ο Καντεμίρης και ο Fonton τον θεωρούν σαφώς ιδρυτή της οθωμανικής μουσικής, αντικατοπτρίζοντας την προφορική παράδοση των μουσικών της εποχής τους. Ωστόσο, πολλές από τις είκοσι εννιά συνθέσεις που του αποδίδονται, αμφισβητούνται ότι είναι πράγματι δικές του. Εξαίρεση το Τασνήφ Πέρσικον *Αχ γιαριμ, ετερουδρηττερι' τ'ίνα τιλλιλιρ* σε ήχο α΄ (Λειμώνος 259, 184r).

Θεοφάνης Πατριάρχης ο Καρύκης (μέσα του 15^{του} αι. - 1597)

Ενδιαφέρουσα προσωπικότητα των μουσικών και εκκλησιαστικών πραγμάτων του 15^{ου} αι. Διετέλεσε Πρωτοψάλτης της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας (1577-1578), αργότερα Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως (1591-1594), Αθηνών (1594-1595) και από το 1597 έως την κοίμησή του Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Έχει «καλλωπίσει» ολόκληρο το Ειρμολόγιο, ενώ είναι ο πρώτος μετά την Άλωση επώνυμος μελοποιός που εντοπίστηκε να έχει ασχοληθεί συστηματικά με την κοσμική μουσική.

Gazi Giray Han II (1554 - 1607)

Ταταρικής καταγωγής, ηγεμόνας της Κριμαίας με επιδόσεις τόσο στις πολεμικές και πολιτικές υποθέσεις, όσο και στα γράμματα και τις τέχνες. Ειδικότερα στη μουσική, θεωρείται ως συνθέτης με σημαντικό οργανικό ρεπερτόριο και εντάσσεται στην παράδοση ερασιτεχνών μουσικών της αριστοκρατίας. Στις πηγές συχνά απαντά ως Τατάρ ή Τατάρ Χαν και έτσι τον αναφέρουν στα χειρόγραφα τους ο Πέτρος Πελοποννήσιος και ο Γρηγόριος Πρωτοψάλτης.

Ali Beğ [Ali Ufkî Bey Bobowski] (1610; - 1685)

Ο Ali Beğ ταυτίζεται με τον Ali Ufkî Bey, που ήταν γνωστός και ως Wojciech ή Alberto ή Leopolitano Bobowski.

Ο Bobowski ήταν Πολωνός. Αιχμαλωτίσθηκε από τους Τατάρους στα 1633 και πουλήθηκε ως σκλάβος στην Κωνσταντινούπολη. Σχετικά γρήγορα διαγνώσθηκε το μουσικό του ταλέντο από αξιωματούχους του παλατιού και έτσι εντάχθηκε στη μουσική σχολή της αυλής. Στην πορεία ασπάστηκε τον μωαμεθανισμό και μετονομάστηκε σε Ali Ufki Bey.

Έπαιζε σαντούρι και συνέθεσε κυρίως φωνητικές συνθέσεις. Η χειρόγραφη μουσική συλλογή *Mecmû 'a-i Saz ü Söz* που συνέγραψε στα 1650 περιέχει περίπου τριακόσια πενήντα οργανικά και φωνητικά έργα και θεωρείται μία από τις σημαντικότερες πηγές της Λόγιας μουσικής της Πόλης. Ήταν πολύγλωσσος με αξιόλογο μεταφραστικό, συγγραφικό και ζωγραφικό έργο.

Murâd IV (1612 - 1640)

Εξέχουσα στρατιωτική και πολιτική φυσιογνωμία του οθωμανικού κράτους, διετέλεσε σουλτάνος από το 1623 μέχρι το θάνατό του. Μετά την κατάληψη του Ερεβάν (1634), της Ταμπρίζ και της Βαγδάτης (1638) μετέφερε πολλούς Πέρσες μουσικούς στην Κωνσταντινούπολη, επιτείνοντας τις συνθήκες όσμωσης της μουσικής της οθωμανικής αυλής με αυτήν της περσικής.

Ήταν ιδιαίτερα μουσικόφιλος και στην αυλή του έδρασαν πολλοί και σημαντικοί συνθέτες και εκτελεστές. Μεταξύ άλλων, υπήρξε πάτρωνας του σημαντικού Οθωμανού λογίου Enliyâ Çelebi και του συγγραφέα της πρώτης αξιόλογης μουσικής συλλογής της εποχής Ali Ufkî Bobowski. Ο ίδιος ήταν αξιόλογος συνθέτης οργανικής μουσικής (ένδεκα πεσρέφια, ένα Γιουρούκ Σεμαί και ένα Ιλαχί).

Τέλος, από τις ελληνικές πηγές είναι γνωστό το περιστατικό μεταξύ του Μουράτ και του Έλληνα ευγενή που είχε ιδιαίτερη επίδοση στην κοσμική μουσική.

Παπάς (Paraz) (α΄ ήμισυ ιζ΄ αι.)

Πενιχρές πληροφορίες. Είναι γνωστά τρία πεσρέφια του από τις συλλογές των Bobowski, Καντεμίρη, Πέτρου Πελοποννησίου και Kevserî, όπου αναφέρεται ως “Paraz”, “Ferrûh” και “Ruhban”, συνώνυμα όλα ιερατικής ιδιότητας.

Itrî (Buhûrî-zâde Mustafa Efendi ή/και Çelebi) (1638; - 1712)

Θεωρείται ο κορυφαίος Τούρκος συνθέτης λόγιας μουσικής, αλλά από το μεγάλο σε όγκο και σε σπουδαιότητα έργο του, θρησκευτικής και κοσμικής μουσικής, έχουν σωθεί μόνο σαράντα τρία κομμάτια. Ανήκε στο τάγμα των Μεβλεβί Δερβίσηδων του Yenikari. “Buhûrî-zâde” ήταν το οικογενειακό του όνομα, ενώ το “Itrî” ήταν το καλλιτεχνικό του. Υπήρξε μαθητής του Hâfiz Post και διετέλεσε και ο ίδιος δάσκαλος στην ορχήστρα του σεραγιού. Επηρέασε τον τρόπο μελικής ανάπτυξης των μακαμιών· εξάλλου το σύνολο του ρεπερτορίου που διασώθηκε από τη μετέπειτα παράδοση ακολουθεί την εκδοχή των μακαμιών όπως αυτά χρησιμοποιήθηκαν από τον Itrî.

Δημήτριος Καντεμίρης (1673 - 1723)

Ο Δημήτριος Καντεμίρης, πρίγκιπας της Μολδαβίας, θεωρείται μία από τις κορυφαίες φυσιογνωμίες της Ανατολικής Μουσικής με ευρύτατο φιλοσοφικό, ιστορικό, θεολογικό, λογοτεχνικό και γεωγραφικό έργο το οποίο συνέγραψε σε διάφορες γλώσσες, καθώς και έντονη πολιτική δραστηριότητα. Μορφώθηκε στη γενέτειρά του, το Ιάσιο, κοντά σε Έλληνες δασκάλους και στην Πατριαρχική Ακαδημία της Κωνσταντινούπολης, όπου και έζησε τα έτη 1688-1710.

Μουσική διδάχθηκε στο περιβάλλον της Αυλής του Αχμέτ του Γ' και ταμπούρ από τον μεγάλο δεξιοτέχνη του οργάνου Άγγελο, όντας όμηρος ως εγγύηση καλής διαγωγής του πατέρα του Κωνσταντίνου. Το καθαυτό μουσικό έργο του συνίσταται στη συγγραφή του πρώτου θεωρητικού εγχειριδίου για την οθωμανική μουσική, την καταγραφή σε αρητική σημειογραφία δικής του επινόησης τριακοσίων ογδόντα έργων της εποχής του καθώς και τη σύνθεση πενήντα, περίπου, οργανικών συνθέσεων.

Το 1712 εκλέχτηκε μέλος της Ακαδημίας του Βερολίνου, ενώ για πολλά χρόνια διετέλεσε νομικός σύμβουλος του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Κεμανί Τζώρτζης αρχές (αρχές - μέσα ιη΄)

Ο Ch. Fonton μαρτυρεί ότι «ο διάσημος Έλληνας Γιώργης έπαιζε όλα τα μουσικά όργανα, και (ότι) ... στα χέρια του αποκτούσε μελωδικότητα και το πιο νωθρό, το πιο άχρηστο όργανο». Ακόμη, ότι ήταν ο «ήρωας της μουσικής των ανατολικών, ο πρώτος μουσικός της οθωμανικής αυλής». Τέλος, ότι «απέκτησε τη φήμη του για τον τρόπο που έπαιζε το βιολί, κανένας δεν έπαιζε καλύτερα από αυτόν, και γιατί αυτός πρώτος εισήγαγε το βιολί μεταξύ των ανατολικών».

Η δεσπόζουσα θέση του Τζώρτζη στα μουσικά πράγματα του καιρού του προκύπτει από το πλήθος των συνθέσεών του που καταγράφει ο Πέτρος στο Γριτσάνη 3: εικοσιένα επώνυμα έργα, τα περισσότερα εκ των οποίων άγνωστα από άλλες πηγές. Κατά τον Fonton, δηλαδή, ο Τζώρτζης ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε το βιολί στην αυλική μουσική.

Συνήθως, συμφύρεται με άλλους τρεις μουσικούς με το ίδιο όνομα και ιδίως με αυτόν που ήταν τυφλός και δάσκαλος στην αυλή του Σελίμ γ΄. Ο Y. Öztuna στην *Εγκυκλοπαίδειά* του διαχωρίζει τον παλαιό Τζώρτζη από τον νέο· μάλιστα για τον πρώτο δίδει, με ερωτηματικά, χρονολογίες γέννησης και θανάτου 1680-1775, χωρίς να αιτιολογεί πώς εξάγονται αυτές.

Ahmet Ağa [Musâhib Seyyid, Vardakosta] (1728; - 1794)

Γιος του συνθέτη Hizir Ağa, γεννήθηκε σε μία κωμόπολη κοντά στην Αμάσεια, αλλά μεγάλωσε στην Πόλη και μάλιστα στο παλάτι, εξ ου και Νικηφόρος Καντουνιάρης τον αναφέρει ως «Σαραϊλή». Ήταν ήδη φημισμένος κατά την βασιλεία του Αβδουλχαμίτ Α΄ και κατόπιν εκλεκτός φίλος του φιλόμουσου σουλτάνου Σελίμ Γ΄. Μέλος των Μεβλεβί σείχηδων των τεκέδων Γενικαπί και Γαλατά. Ο Rauf Yekta αποδίδει στον Αχμέτ την καθιέρωση του πεσρεφιού ως εισαγωγικού κομματιού στην ακολουθία ειδών που ονομάζεται φασίλ.

Κύριλλος Μαρμαρηνός (μέσα 1η΄ αι. - τέλη 1η΄ αι.)

Ο Κύριλλος Μαρμαρηνός διετέλεσε επίσκοπος Τήνου και κατόπιν Γάνου και Χώρας. Διδάχθηκε την Ψαλτική Τέχνη από τον Παναγιώτη Χαλάτζογλου και αναδείχθηκε σε σημαντικό μελοποιό, εξηγητή και κωδικογράφο. Σώζονται δύο κοσμικές συνθέσεις του, ενώ ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το θεωρητικό του εγχειρίδιο με τίτλο «Εισαγωγή μουσικής κατ' ερωταπόκρισιν» στο οποίο αφιερώνει ένα κεφάλαιο στα μακάμια και τους ρυθμούς της κοσμικής μουσικής.

Ζαχαρίας Χανεντές (1η΄ αι.)

Ο Ζαχαρίας υπήρξε εξέχουσα φυσιογνωμία της κοσμικής μουσικής και, κατά τις τουρκικές πηγές, ο σπουδαιότερος συνθέτης έργων για φωνή. Μελοποίησε και έργα εκκλησιαστικής μουσικής, ιδίως καλοφωνικούς ειρμούς, όντας μαθητής του Δανιήλ Πρωτοψάλτου στην εκκλησιαστική μουσική και δάσκαλός του στην κοσμική. Προερχόταν από εύπορη οικογένεια που ασχολούνταν με το εμπόριο της γούνας· μάλιστα, καταγόταν από την Καστοριά ή την Σιάτιστα. Έπαιζε ταμππούρ και συμμετείχε ως τραγουδιστής στις ορχήστρες της οθωμανικής αυλής.

Δεν έχουν εξακριβωθεί οι χρονολογίες γέννησης και θανάτου, αλλά ως περίοδος δράσης του μαρτυρείται ο 1η΄ αι. Οι συνθέσεις, του απλές και μεγαλοπρεπείς, παρουσιάζουν ασυνήθιστη εκλέπτυνση. Ο Χρύσανθος στο Θεωρητικό του (σ. ΧΧΧV) ονομάζει τα έργα του «μεγάλα και αξιέπαινα». Ο Ζαχαρίας συνέβαλε αποφασιστικά στη διαμόρφωση του είδους των Μπεστέδων, στο οποίο και διέπρεψε.

Χανεντές (khanedeh) στα περσικά σημαίνει «ο έντεχνος τραγουδιστής».

Tanburi Haham Musi (Moshe) (; -1770;)

Ο τίτλος «Χαχάμ» υποδηλώνει τον θρησκευτικό αρχηγό των Εβραίων. Τα πενιχρά στοιχεία σχετικά με τη ζωή του αναφέρονται στη δράση του στο παλάτι, όπου κατά τη διάρκεια της βασιλείας του σουλτάνου Μαχμούτ Α΄ (1730-1754) ήταν ο εξάρχων μουσικός στο ταμπούρ. Μάλιστα σε κρατικό έγγραφο της εποχής σημειώνεται και η αμοιβή του: σαράντα ακτσέδες την ημέρα. Ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες τον φέρουν ως δάσκαλο του Ταμπουρί Ισάκ.

Ηλίας (- 1799)

Ισχνές είναι οι υπάρχουσες πληροφορίες. Είναι γνωστό ότι διητέλεσε δάσκαλος και συνθέτης στη σχολή του Σελίμ του Γ΄ και έχουν σωθεί ορισμένες από τις συνθέσεις του.

Πέτρος Λαμπαδάριος ο Πελοποννήσιος (1740 - 1778)

Ο Πέτρος θεωρείται μία από τις εξέχουσες προσωπικότητες της εκκλησιαστικής μουσικής και οπωσδήποτε η κορυφαία του 17^{ου} αι. Η μουσική ιδιοφυΐα του αναγνωρίστηκε από πολλούς συγχρόνους του και έχει σωθεί πλήθος διηγήσεων που αφορούν τον θρυλικό, πλην σύντομο, βίο του. Διετέλεσε Δομέστικος (1764-1771) και Λαμπαδάριος (1771-1778, οπότε πέθανε από πανώλη). Το συνθετικό και εξηγητικό του έργο, μεγάλο σε όγκο, σπουδαιότητα και αξία περιλαμβάνει όλα σχεδόν τα ήδη μελοποιίας και αποτελεί τη σπονδυλική στήλη του ασματολογίου της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Δίδαξε στην β΄ Πατριαρχική Μουσική Σχολή, Παπαδική και Στιχηράριο.

Τα τελευταία έτη η έρευνα αποκαλύπτει όλο και περισσότερα στοιχεία που αποδεικνύουν πως υπήρξε μεγάλη προσωπικότητα και για την κοσμική μουσική της Κωνσταντινούπολης του 17^{ου} αι., ως εκτελεστής (νέι & ταμπούρ), κωδικογράφος και συνθέτης μεγάλου αριθμού έργων. Οι τέσσερις αυτόγραφες ανθολογίες του αποτελούν μία από τις σημαντικότερες πηγές για τη μελέτη της Λόγιας μουσικής της Πόλης, ιδιαίτερα του οργανικού ρεπερορίου. Κατά μία άποψη η οποία μοιάζει πειστική, ο Πέτρος ταυτίζεται με τον Πετράκη ή Tyriaki των τουρκικών πηγών στον οποίο αποδίδονται τουλάχιστον δέκα συνθέσεις.

Η εργογραφία του συνολικά περιλαμβάνει εκατόν ένδεκα Φαναριώτικα τραγούδια, αριθμός που μπορεί να αυξηθεί με τη συνέχεια της έρευνας, ένδεκα ταξίμια και απροσδιόριστο αριθμό πεσρεφιών και σεμαγιών.

Tanbûrî Isak Fresco-Romano (1745 -1814)

Ο Ισάκ Φρέσκο-Ρομάνο, Εβραίος αριστοκρατικής οικογένειας της Κωνσταντινούπολης, είναι ένα από τα πρόσωπα - κλειδιά σε ολόκληρη την ιστορία της οθωμανικής μουσικής.

Δεινός εκτελεστής του ταμπούρ και θεμελιωτής της σύγχρονης τεχνικής παιξίματός του. Συνέθεσε οργανική και φωνητική μουσική με κύριο χαρακτηριστικό μία ευρύτερη τροπική οπτική σε σχέση με την επικρατούσα τάση, που είχε άξονα την ανάδειξη του seyir. Ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες τον αναφέρουν ως μαθητή του Moshe Faro και του Τζώρτζη.

Παρά την υστεροφημία του και τον μεγάλο σεβασμό με τον οποίο διαφυλάχθηκαν οι συνθέσεις του μέχρι σήμερα, σχεδόν τίποτα δεν είναι γνωστό για τη ζωή του Ισάκ. Τα λίγα ανέκδοτα που σώζονται μαρτυρούν μόνο τη μεγάλη εκτίμηση που έτρεφε γι' αυτόν ο χορηγός και μαθητής του στη μουσική σουλτάνος Σελίμ Γ΄.

Γεώργιος Σούτσος (1745 - 1816)

Απόγονος ιστορικής οικογένειας από την Ήπειρο, εγκατεστημένης στην Κωνσταντινούπολη προ της αλώσεως με το όνομα Δράκος. Ο Γεώργιος ήταν γιος του μεγάλου διερμηνέα Νικολάου (1730-1769). Λόγιος και δραματουργός, μαθήτευσε στη Μεγάλη του Γένους Σχολή κοντά στον Ευγένιο Βούλγαρη (1760-1761). Έγραψε διάφορα θεατρικά έργα και μετέφρασε από τα ιταλικά τραγωδίες του Μεταστασίου (Βενετία 1779) και του Γκουερίνι (1805). Σε διάφορα χειρόγραφα αναφέρεται ως «Άρχων Ποστέλνικος» ή «Δραγουμανάκης» («Υπουργός Εξωτερικών» στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες).

Αξιοσημείωτη ήταν η ενασχόλησή του με το είδος των Φαναριώτικων τραγουδιών, καθώς και το εγχείρημά του να συνθέσει έργα σε οθωμανικές φόρμες με ελληνικούς στίχους. Ο Σ. Οικονόμου αναφέρει για τον Γεώργιο Σούτσο ότι «διήνησε τον βίον μακράν των πολιτικών πραγμάτων, καλλιεργών τα γράμματα, και ιδίως ασχολούμενος εις την τουρκοπερσικήν μουσικήν και την ποίησιν».

Η οικογένεια κατέφυγε στην Ήπειρο το 1453, αλλά αναγκάστηκε να επιστρέψει στο πλαίσιο ανασυνοικισμού της Πόλης στα 1740 κατόπιν σουλτανικής διαταγής. Ο γενάρχης της οικογένειας Δράκος είχε εμπειρική γνώση υδραυλικών έργων και εργαζόμενος σε συναφή δημόσια υπηρεσία έλαβε το προσωνύμιο Σουτσή, το οποίο μετατράπηκε επί το ελληνικότερον σε Σούτσος (ή Σούτζος).

Παναγιώτης Χαλάτζογλου

Ο Παναγιώτης Χαλάτζογλου υπήρξε Πρωτοψάλτης κατά το πρώτο μισό του 18^{ου} αι. Οι δύο βασικοί δάσκαλοί του ήταν οι Αγιορείτες Κοσμάς ο Μακεδών (ο οποίος υπήρξε συμφοιτητής του Μπαλασίου στον Γερμανό) και Δαμιανός ο Βατοπεδηνός. Επικυρώνονται στο πρόσωπό του οι μουσικές σχέσεις των δύο πόλων της μεταβυζαντινής Παράδοσης, του Αγίου Όρους και της Πόλης. Έμεινε στη μουσική ιστορία για την αριστουργηματική σύνθεση το Καλοφωνικού Ειρμού «Εφριξε γή». Μας παρέδωσε και το πρώτο χρονολογικά θεωρητικό κείμενο (1723) με σύγκριση Ήχων και Μακαμιών.

Απόστολος Κώνστας

Ο Απόστολος Κώνστας ο Χίος, υιός Ιωάννου ιερέως και Νομοφύλακος, υπήρξε σπουδαιότατη προσωπικότητα στα τέλη του 18^{ου} αρχές 19^{ου} αι. (περ. 1867-1840) που συνδέει τη Μεταβυζαντινή με τη Νεοελληνική μουσική παράδοση. Μαθητής του Πέτρο Βυζαντίου, έζησε παραγκωνισμένος από το κύριο ρεύμα των εξελίξεων στην Κωνσταντινούπολη και χρειάστηκε να περάσουν περί τα 200 χρόνια για να αποτιμηθεί το έργο του. Γνωρίζουμε πλέον ότι είναι ο πολυγραφότερος Έλληνας κωδικογράφος με τουλάχιστον 133 αυτόγραφα χειρόγραφα. Υπήρξε Εξηγητής της Παλαιάς Μεθόδου σε Μέθοδο πολύ κοντινή με τη Νέα Μέθοδο, διδάσκαλος της Ψαλτικής, μελοποιός και κυρίως ένας σπουδαιότατος θεωρητικός μέσω του οποίου μπορούμε να διεισδύσουμε στα μυστικά της Παλαιάς Μεθόδου σημειογραφίας και θεωρίας.

Νικηφόρος Καντουιάρης (1770 - 1820)

Χίος την καταγωγή, έζησε και έδρασε μεταξύ Κωνσταντινούπολης, Δαμασκού και Ιασίου. Υπήρξε μαθητής του Ιακώβου Πρωτοψάλτου, διητέλεσε ψάλτης σε διάφορους ναούς, ενώ έλαβε και το οφίκιο του Αρχιδιακόνου του Πατριαρχείου Αντιοχείας.

Πέρα από το κωδικογραφικό, μελοποιητικό και εξηγητικό του έργο που αφορά την εκκλησιαστική μουσική, συνέθεσε και περί τα εξήντα έξι έργα, κυρίως τραγούδια σε φαναριώτικους στίχους. Είναι ο παραγωγικότερος γραφέας κοσμικής μουσικής με πέντε κώδικες, από τους οποίους ο τελευταίος χρονολογικά, ο Βατοπεδίου 1428, αποτελεί μνημειώδη από κάθε άποψη καταγραφή ρεπερτορίου κοσμικής μουσικής: Φαναριώτικα, αραβικά, τουρκικά, τσιγγάνικα και φράγκικα τραγούδια, σεμάγια, σαρκιά κ.ά.

Αξιοσημείωτος είναι και ο «κατάλογος των όσων κατά διάφορους καιρούς ήκμασαν εν τη μουσική» (Ξηροποτάμου 318 και Βατοπεδίου 1427).

Γρηγόριος Πρωτοψάλτης ή Λευίτης (1778 - 1821)

Ένας από τους τρεις εφευρέτες και εισηγητές της Νέας Μεθόδου αναλυτικής σημειογραφίας, στην οποία και μετέγραψε μεγάλο μέρος του παλαιότερου ψαλτικού ρεπερτορίου.

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη και μαθήτευσε στον Γεώργιο τον Κρη και στους Πρωτοψάλτες Ιάκωβο και Πέτρο Βυζάντιο. Διετέλεσε Λαμπαδάριος της Μ.Χ.Ε. (αρχές δεκαετίας 1810 έως και το 1819) και Πρωτοψάλτης ως τις 23 Δεκεμβρίου 1821, ημερομηνία του θανάτου του.

Άφησε μεγάλο συνθετικό, εξηγητικό και κωδικογραφικό έργο, καθώς και πολλούς μαθητές στους οποίους δίδαξε τη Νέα Μέθοδο στην Γ΄ Πατριαρχική Μουσική Σχολή.

Ασχολήθηκε εκτεταμένα με την κοσμική μουσική ως συνθέτης, καταγραφέας, θεωρητικός, αλλά και δεξιοτέχνης της πανδουρίδος, την οποία, κατά τον Γ. Παπαδόπουλο, διδάχθηκε από τον Ισμαήλ Ντεντέ Εφέντη.

Ismail Dede Efendi (Hammâmîzâde) (1778 - 1846)

Κατά μία εκδοχή καταγόταν από την Καστοριά. Στις ελληνικές πηγές αναφέρεται συχνά ως «Ντεντές Ισμαηλάκης». Θεωρείται κορυφαία φυσιογνωμία της οθωμανικής μουσικής. Έπαιζε νεί και ανήκε στο μοναστικό τάγμα των Μεβλεβί δερβίσηδων του Τεκέ του Γενικαπί, φέροντας το οφίκιο του «Ντεντέ». Έζησε στο μεταίχμιο της εμφάνισης ενός νέου ύφους στην οθωμανική μουσική, όντας ένας από τους κύριους διαμορφωτές του.

Συνέθεσε περί τα πεντακόσια έργα σε όλες της φόρμες της κοσμικής και της θρησκευτικής μουσικής, από τα οποία σήμερα διασώζονται διακόσια ογδόντα οκτώ σε εβδομήντα συνολικά μακάμια. Τα έργα του τόσο ως φόρμες, όσο και ως στιλ μοιράζονται και στις δύο περιόδους, του παλαιού και νέου ύφους. Μαθητές του υπήρξαν πολλοί και σπουδαίοι Τούρκοι μουσικοί, καθώς και πολλοί Ρωμηοί ψάλτες, γεγονός που αιτιολογεί και την ανθολόγηση πολλών συνθέσεών του σε χειρόγραφες και έντυπες συλλογές κοσμικής μουσικής με βυζαντινή παρασημαντική.

Χρύσανθος

Καταγόταν από τη Μάδυτο και μαζί με τον Χουρμούζιο Χαρτοφύλακα και τον Πρωτοψάλτη Γρηγόριο θεωρούνται οι «Τρείς Διδάσκαλοι της Νέας Μεθόδου». Ήταν μαθητής του Πέτρου Πρωτοψάλτη. Με την γλωσσομάθειά του, τις γνώσεις ευρωπαϊκής και αραβοπερσικής μουσικής και οργανοχρησίας, και τη γνώση των αρχαίων μουσικών συγγραφέων, ανέλαβε τη θεωρητική κατοχύρωση. Η εκλογή του σε επίσκοπο Δυρραχίου και μετέπειτα Προύσσης τον απομάκρυνε από το μουσικό έργο, ωστόσο το «Μέγα Θεωρητικόν» του, το οποίο εκδόθηκε στην Τεργέστη το 1832, και η «Εισαγωγή...» του αποτέλεσαν τη βάση όλων των μετέπειτα θεωρητικών συγγραμμάτων. Πέθανε στην Προύσσα το 1843.

Χουρμούζιος

Ο Χουρμούζιος Γιαμαλής του Γεωργίου. Είχε το οφίκιο του Χαρτοφύλακα και υπήρξε μαθητής του Ιακώβου και του **Γεωργίου του Κρητός**. Γεννήθηκε στη Χάλκη το 1770 και έμεινε στην Ιστορία ως ο χαλκέντερος Εξηγητής στη Νέα Μέθοδο του μεγαλύτερου μέρους του βυζαντινού και μεταβυζαντινού ψαλτικού ρεπερτορίου και βασικός στύλος της επικράτησης του Νέου συστήματος. Οι εξηγήσεις του ανέρχονται σε 35 πολυσέλιδους τόμους και φυλάσσονται σήμερα στην ΕΒΕ. Πέθανε στη Χάλκη το 1840.

Λυράρης Βασιλάκης (1845 - 1907)

Ο Βασιλάκης γεννήθηκε στην κωμόπολη Λίτρος, δίπλα από τη Σηλυβρία. Αρχικά ήταν γνωστός ως δεξιοτέχνης του κλαρίνου. Η μαθητεία του στον Νικολάκη αποκάλυψε το μεγάλο του ταλέντο στην πολίτικη λύρα και γρήγορα αναδείχθηκε ως ο κορυφαίος και καινοτόμος λυράρης της Πόλης. Μέχρι την εποχή του η λύρα παιζόταν μόνο στις ταβέρνες, ενώ ο Βασιλάκης με την απaráμιλλη δεξιοτεχνία του την καθιέρωσε ως βασικό όργανο της Λόγιας μουσικής της Πόλης. Μαθητές του υπήρξαν ο Cemil Bey, ο κορυφαίος Τούρκος μουσικός του 20^{ου} αι. και ο Αναστάσης Λεονταρίδης.

Αντώνης Κυριαζίδης ή Κυριαζής (; - 1915;)

Σημαντικός συνθέτης και δεξιοτέχνης του ουτιού και του πολίτικου λαούτου. Με τα αδέρφια του Γιάννη ή Τζιβάνη (λαούτι και τραγούδι), Χρήστο (λαούτο και τραγούδι) και Εριφύλη (τραγούδι) εμφανίζονταν στα μουσικά εστιατόρια της εποχής και, συχνά και στο παλάτι.

Λυράρης Νικολάκης (; - 1915;)

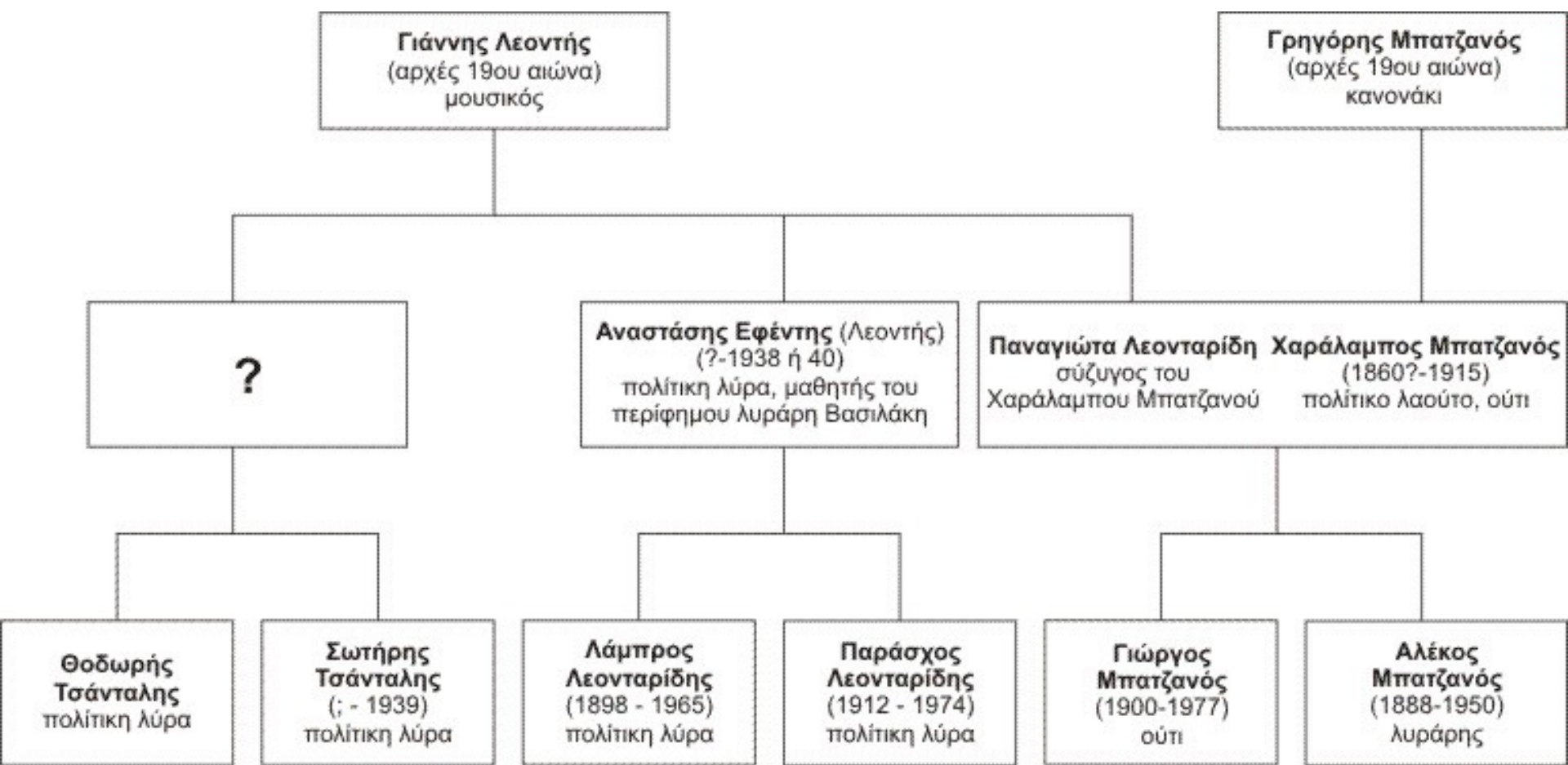
Πενιχρές πληροφορίες. Γνωρίζουμε ότι συμμετείχε στην ορχήστρα των αδελφών Κυριαζίδη με εμφανίσεις στα μουσικά εστιατόρια της εποχής και στο παλάτι. Το Μαχούρ Σαζ Σεμάι και το Σεχνάζ σεμάι είναι ιδιαίτερα αγαπητά μέχρι και σήμερα από Έλληνες, Τούρκους και Άραβες μουσικούς.

Kemani Tatyos Eksertzian (1858 – 1913)

Ἀρμένιος στήν καταγωγή, καταξιώθηκε ὡς μία ἐξέχουσα προσωπικότητα τῆς πολιτικῆς μουσικῆς. Ὁ Τατυός συμμετεῖχε ἐνεργά στά ἀστικά μουσικά δρώμενα καί διατηροῦσε σχέσεις καί μέ τό ὀθωμανικό παλάτι, ἐπί Ἀμπντούλ Χαμίτ II. Τό ἔργο του ἀποτελεῖται ἀπό ὀργανικές συνθέσεις στίς μουσικές φορμές τοῦ πεσρεφιοῦ καί τοῦ σάζ σεμάι, καθῶς κι ἀπό τραγούδια, τά λεγόμενα σαρκί.

Tanbûrî Cemil Bey (1871 – 1916)

Στά δώδεκά του χρόνια θεωρήθηκε «παιδί θαῦμα» στή μουσική, ἐνῶ στά δεκαοκτώ του ἦταν ἤδη γνωστός ὡς ὀργανοπαίκτης πού δέν ὑπῆρχε ὁμοίος του. Γνώριζε σέ βάθος τή μουσική τῆς Πόλης καί συνέβαλε καθοριστικά στήν καλλιέργειά της. Ἐπινόησε καί ἐφάρμοσε νέες μεθόδους στό παίξιμο πολλῶν μουσικῶν ὀργάνων, καί ἰδιαίτερα τῆς λύρας καί τοῦ ταμπούρ. Στόν Τζεμίλ Μπέη ὀφείλεται καί ἡ καινοτομία τῆς χρήσης δοξαριοῦ στό ταμπούρ (γιαλί ταμπούρ). Πρίν ἀπό τό 1900 τό ὄνομά του ἦταν γνωστό σέ ὅλες τίς χῶρες τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἐμφανίστηκε μέ τό ταμπούρ καί τή λύρα του καί ἐνώπιον τοῦ σουλτάνου Ἀμπντούλ Χαμίτ Β΄, ὁ ὁποῖος τόν βράβευσε μέ 300 χρυσές λίρες καί μέ τή θέση τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν. Τά πεσρέφια καί τά σεμάγια του συζητιοῦνται καί παίζονται σέ ὅλη τή Μεσόγειο. Γυιός του ὁ Mesud Cemil Bey (1902-1963).

Γιώργος Μπατζανός (1900 - 1977)

Θεωρείται μέχρι σήμερα ως ο κορυφαίος και αξεπέραστος μέχρι σήμερα εκτελεστής του ουτιού, με πολλές καινοτομίες τόσο στις εκφραστικές δυνατότητες του οργάνου και τις ερμηνευτικές δυνατότητες του ρεπερτορίου. Γεννήθηκε στην Πόλη με καταγωγή από μεγάλη μουσική οικογένεια της Συληβρίας της Προποντίδας. Η πρώτη του δημόσια εμφάνιση έλαβε χώρα στο κέντρο «Επτάλοφος» της Πόλης και λόγω της ιδιαίτερής του επιδεξιότητάς, απέκτησε σύντομα φήμη και αναγνωρίστηκε ως ένας καταπληκτικός *udi*, ένας μάστορας του ουτιού. Η φήμη του ξεπέρασε τα όρια της Πόλης και απλώθηκε σ' όλη την Τουρκία και την Ανατολική Μεσόγειο με συναυλίες στην Κύπρο, την Αίγυπτο, την Ελλάδα και τη Γαλλία. Συνεργάστηκε με όλους τους επιφανείς μουσικούς της εποχής του και για πολλά χρόνια υπήρξε στέλεχος της ορχήστρας της Τουρκικής Ραδιοφωνίας. Τέλος, σημαντική ήταν και η παρουσία του στη δισκογραφία 78 στροφών, τόσο ως συνθέτη, όσο και ως εκτελεστή ταξιμιών.

Στανίτσας Θρασύβουλος Πρωτοψάλτης

Ο Θρασύβουλος Στανίτσας γεννήθηκε στη Πόλη το 1910. Με έξοχη φωνή, διακρίθηκε σε ναούς της Πόλης και στο Πατριαρχείο, όπου έψαλε από το μέχρι το 1964, ως Λαμπαδάριος (1939 – 1960) και Πρωτοψάλτης μετά τον Πρίγγο (1960 – 1964). Μετά την απέλασή του κατέληξε στην Αθήνα όπου έψαλλε στον Άγιο Δημήτριο Αμπελοκήπων από το 1966. Για την καλλιτεχνική του προσφορά, τις ηχογραφήσεις και το διδακτικό του έργο τιμήθηκε με πολλές διακρίσεις στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό, όπως το βραβείο Ακαδημίας Αθηνών. Πέθανε στην Αθήνα το 1987.

- Murad Ağa [Şeştarî] (1610 – 1673), Χουσεϊνί Αγίρ Σεμάι
Cheshme mast
- Δημήτριος Καντεμίρης (1673-1723), Μπουσελίκ Πεσρέφι
- Ηλίας (-1799), Εβίτζ Μαγέ Πεσρέφι
- Tanbûrî Isak Fresco-Romano (1745-1814), Γκιουλιζάρ Μπεστέ
Dağ-ı dâr-ı tîr-i gamzendir gönül, Χαφίφ.
- Λυράρης Νικολάκης (;-1915;), Μαχούρ Σαζ Σεμάι
- Λυράρης Βασιλάκης (1845-1907), Κιουρντιλί Χιτζαζκιάρ Πεσρέφι
- Kemani Tatyos Eksertzian (1858–1913), Ουσάκ Σαρκί
Gamzedeyim deva bulmam
- Tanbûrî Cemil Bey (1871–1916), Σεντ Αραμπάν Σαζ Σεμάι

ΠΕΤΡΟΣ ΠΕΛΟΠΟΝΗΣΙΟΣ-ΑΡΧ.ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΣ
1730 - 1777

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΟΛΑΚΗΣ-ΑΡΧ.ΠΡΟΤΟΦΑΛΤΗΣ
18 - 1911

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΒΙΓΓΟΠΟΥΛΟΣ-ΑΡΧ.ΛΑΜΠΑΔΑΡΙΟΣ
1882 - 1938

ΙΩΣΗΦ ΙΩΣΗΦΙΔΗΣ 1892 - 1944

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ ΣΑΒΒΙΔΗΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΚΕΝΔΕΡΙΔΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΔΕΛΟΓΛΟΥ

ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ ΑΦΕΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΑΚΙΡΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΑΡΙΔΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ

ΛΕΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΚΑΣΗΣ

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΔΕΛΟΓΛΟΥ

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΝΤΙΝΟΣ 1898 - 1976

ΠΕΤΡΟΣ Ο
ΤΗΣΟΣ Ζ
Ο
ΟΙ
βι

ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ
ΤΩΝ ΕΝΤΑΥΘΑ
ΑΝΑΠΑΥΟΜΕΝΩΝ
ΙΕΡΟΦΑΛΤΩΝ

ΔΑΠΑΝΑΙΣ

1973

Behrâm Ağa [Nefiri] (- 1560;)

Ο Behrâm Ağa έλαβε το παράνομα Nefiri από το μουσικό όργανο που έπαιζε, το nefir, ένα όργανο παρόμοιο με τρομπέτα. Θεωρείται ο κορυφαίος συνθέτης του 15ου αιώνα.

Στα 1542 συμμετείχε στην ορχήστρα στρατιωτικής μουσικής (mehter) του πρίγκιπα Μεχμέτ, υιού του Σουλεϊμάν, με αμοιβή πέντε ακτσέδες την ημέρα.

Από τις μουσικές συλλογές του Bobowski (69-1) και του Καντεμίρη, είναι γνωστά ορισμένα έργα του τα οποία διασώζουν τις επιρροές που άσκησαν Πέρσες μουσικοί στη μουσική σκηνή της Πόλης την εποχή εκείνη.

Osmân Dede [Kutb-i Nayî Şeyh] (1652; - 1730)

Ο Osmân Dede γεννήθηκε στη συνοικία Βεφά της Κωνσταντινούπολης. Υπήρξε απaráμιλλος δεξιοτέχνης νειζέν της εποχής του, Σείχης και Ντεντές, υψηλόβαθμος ιερωμένος, «γέρων» του θρησκευτικού τάγματος των Μεβλεβί Δερβίσηδων.

Η προσωπικότητά του απεικονίζει τη μεγάλη επίδραση των Μεβλεβί σε διάφορες όψεις της μουσικής ζωής, αναβιώνοντας το μοντέλο του μουσικού - θεωρητικού που ήταν διαδεδομένο στον μουσουλμανικό κόσμο, αλλά είχε εγκαταλειφθεί στην Οθωμανική αυτοκρατορία κατά τον 15^ο και 16^ο αι. Το συνθετικό του έργο αφορά κυρίως την τελετουργία των Μεβλεβί, αλλά περιλαμβάνει και κοσμικές συνθέσεις, κυρίως πεσρέφια. Έγραψε δική του μουσική συλλογή γύρω στα 1700 χρησιμοποιώντας ένα δικής του επινόησης σύστημα αλφαβητικής σημειογραφίας.

Ο Γρηγόριος Πρωτοψάλτης στο χειρόγραφο τον αναφέρει ως «κουτπουνάες». Ο όρος Kutb-i Nayî προέρχεται από τη φιλοσοφία των Σούφι όπου συμβολίζει την αναλογία του άξονα «qutb», η οποία στηρίζει τον κόσμο της μουσικής ή, ακριβέστερα, τη μουσική των πλανητών.

Es' ad Efendi [Şeyhülislâm Mehmed, Ebû-lshâk-zâde] (1685 - 1753)

Ανώτατος κρατικός αξιωματούχος, λόγιος και συνθέτης με αξιόλογο έργο. Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη από αριστοκρατική οικογένεια. Έφτασε μέχρι το υψηλότερο θρησκευτικό αξίωμα της οθωμανικής αυτοκρατορίας του Σείχ-ουλ-ισλάμ. Η σημαντικότερη προσφορά του στα μουσικά πράγματα είναι η συγγραφή του *Atrabü'l Asâr fi Tezkirati 'Urefâi'l-Edvâr*, που περιέχει εβδομήντα επτά σύντομα βιογραφικά σημειώματα σημαντικών συνθετών φωνητικών έργων της περιόδου από το 1600 έως το 1730 περίπου.

Hızır Ağa (; - 1760)

Ο Hızır Ağa έπαιζε βιολί και ταμππούρ και ήταν ευνοούμενος συνθέτης και μέλος της ακολουθίας του σουλτάνου Μαχμούτ Α΄ (1730-1754). Συνέθεσε πολύ όμορφα πεσρέφια στρατιωτικής μουσικής. Ήταν ο ιδρυτής μιας γενεαλογίας αυλικών μουσικών. Γιος του ήταν ο συνθέτης Küçük Ârif Mehmed Ağa ο οποίος υπήρξε και μαθητής του στη μουσική, όπως και ο Ahmet Ağa Vardakosta. Ο Hızır Ağa συνέγραψε θεωρητική εργασία με τίτλο *Tefhîmü'l Makamat fi Tevlîd-in Neğamât* [Η κατανόηση των μακαμιών στη γέννηση των μελωδιών], η οποία συγκαταλέγεται στις σημαντικές πηγές μελέτης της οθωμανικής μουσικής. Η εργασία αναφέρεται στις μυστικές σχέσεις των τρόπων με τους πλανήτες, τα μέταλλα, καθώς και σε άλλα συναφή θέματα.

Ḥasan Cān Çelebî (1490 - 1567)

Ο Ḥasan Cān Çelebî προερχόταν από μεγάλη οικογένεια μουσικών, αναλυτική παρουσίαση της οποίας βρίσκεται στη «Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια της Τουρκικής Μουσικής» του Öztuna που βασίζεται σε χειρόγραφες πηγές της οθωμανικής αυλής. Ασχολήθηκε με ποικίλες ιδιότητες με τη μουσική: μουεζίνης, ψάλτης, τραγουδιστής (khanedeh), οργανοπαίκτης και συνθέτης. Ήταν από τους μουσικούς που πρωταγωνίστησαν στη μουσική σκηνή της Πόλης με προέλευση από τον κύκλο των Ουλεμάδων.

Στα 1514 μεταφέρθηκε από την Ταμπρίζ στην Κωνσταντινούπολη μαζί με τον πατέρα του από τον Σελίμ τον α΄, γεγονός που καταδεικνύει την έντονη περσική επιρροή στη Λόγια μουσική της Πόλης μέχρι τα τέλη του 15΄ αιώνα. Ήταν ο επικεφαλής της αυλικής ορχήστρας του Σουλεϊμάν του Νομοθέτη (*Kaanûnî*). Επίσης, εργάστηκε ως δάσκαλος στη μουσική σχολή της αυλής και πολλοί μουσικοί της εποχής υπήρξαν μαθητές του.